

Куценко Тетяна Миколаївна,
*канд. екон. наук, доцент кафедри управління персоналом та економіки праці
Харківського інституту фінансів Українського державного університету
економіки та міжнародної торгівлі*

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ФОРМУВАННЯ СТРАТЕГІЇ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ В КОНТЕКСТІ ІНТЕНСИФІКАЦІЇ ІННОВАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ

Уточнено сутність стратегії інноваційного розвитку економіки з урахуванням узагальнення існуючих теоретичних підходів та концепцій розвитку інноваційної діяльності, окреслено основні її характеристики. На основі системного аналізу запропоновано підходи до класифікації стратегій інноваційного розвитку.

Ключові слова: інновація, інноваційний розвиток, стратегія інноваційного розвитку, інноваційна модель, стратегічні напрями.

Постановка проблеми. Актуальність проблеми формування ефективних механізмів інноваційного розвитку пов'язана з необхідністю прискорення темпів реалізації інноваційної моделі розвитку національної економіки України, основні принципи якої були розроблені в Посланні Президента України до Верховної Ради «Європейський вибір» та обґрунтовані в «Стратегії економічного і соціального розвитку України (2004-2015 роки)». Ці документи визначили завдання прискореного виведення економіки на траєкторію сталого зростання шляхом посилення дієздатності держави та утвердження соціально орієнтованої структурно-інноваційної моделі розвитку.

Програма економічних реформ України на 2010-2014 рр. розроблена на виконання поставленого Президентом України завдання з відновлення економічного зростання й модернізації економіки країни і продовжує визначений курс на активізацію інноваційних процесів в економіці, повноцінне використання потенціалу науки в процесі технологічної модернізації економіки. Подальше співробітництво України з розвинутими країнами світу можливе лише за умови перебудови економіки на інноваційній основі, активного використання вітчизняного науково-технічного потенціалу для продукування та впровадження інновацій. Реалізація в Україні стратегії інноваційного розвитку, підґрунтям якої є нові знання та ефективне їхнє використання, має стати одним із пріоритетних напрямків розвитку держави як на національному, так і на регіональному рівні.

Однак, темпи інноваційних змін, наявна технологічна структура економіки, невідповідність значної частини вітчизняних товарів сучасному технологічному рівню свідчать про недостатню увагу з боку як держави, так і регіонів до механізмів створення інновацій та їхнього подальшого впровадження. Тому надзвичайно важливим аспектом дослідження є аналіз теоретико-прикладних основ інноваційного розвитку з метою їх використання для вибору ефективної моделі інноваційного економіки.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблемами інноваційного розвитку економіки в цілому й зокрема проблематикою обґрунтування інноваційної стратегії займалися Г. Возняк [2], А. Гальчинський [9], В. Геєць [3, 9], А. Кузнецова [2], І. Новікова [11], С. Онишко [12], В. Семиноженко [9], Л. Федулова [22], Л. Антонюк [1], В. Горбатенко [4], Я. Жаліло [5], В. Зянько [8]. Серед зарубіжних учених слід відзначити праці Б. Кузика, Ю. Яковця [10].

Виділення не вирішених раніше питань. Віддаючи належне напрацюванням вітчизняних та зарубіжних економістів, здійсненим у галузі теорії та методології інноваційного розвитку економіки, слід зазначити, що проблематика визначення інноваційної стратегії розвитку не знайшла свого остаточного вирішення, що й зумовлює актуальність теми дослідження. Удосконалення потребує ряд питань із виявлення класифікаційних ознак формування цілісної моделі інноваційного розвитку економіки країни.

Метою дослідження є виділення класифікаційних ознак стратегій інноваційного розвитку в контексті становлення інноваційної моделі розвитку та стійкого економічного зростання.

Викладення основного матеріалу дослідження. Виходячи з територіальної, галузевої та структурної неоднорідності економіки України на етапі становлення ринкових відносин, пропонувалося використовувати такі стратегії інноваційного розвитку: активної дифузії інновацій, державної підтримки інноваційних форм, локального інноваційного середовища, міжгалузевих наукових технічних комплексів, модель науково-технічного співробітництва країн СНД, світового співробітництва [12, с. 61-62]. Відомі російські дослідники Б. Кузик та Ю. Яковець на основі аналізу основних програмних документів Російської Федерації дійшли висновку про існування двох варіантів реалізації перспективної стратегії соціально-економічного та інноваційно-технічного розвитку країни: інерційно-ринкова та стратегія інноваційного прориву (табл. 1) [10, с. 103-110].

Таблиця 1 – Альтернативні стратегії інноваційно-технологічного розвитку

Інерційно-ринкова стратегія	Стратегія інноваційного прориву
Ринку надається вирішальна роль у соціально-економічному розвитку країни	Інноваційне оновлення технологій, які використовуються, та виробленої продукції
Відмова від стратегії прориву через побоювання невдачі	Спрямованість інвестицій на впровадження пріоритетних базисних інновацій
Підвищення відкритості економіки шляхом створення сприятливих умов для діяльності іноземного капіталу	Розповсюдження п'ятого укладу та піонерне освоєння окремих напрямів перспективного шостого укладу
Довгостроковими орієнтирами визнано зниження інфляції, подальшу приватизацію державного майна, зменшення частки держбюджету в ВВП, скорочення державної підтримки інвестицій і інновацій, науки, освіти, культури, незабезпечених верств населення	Підтримка фундаментальних та прикладних досліджень, спрямованих на створення техніки і технологій нових поколінь, захист та реалізація інтелектуальної власності
	Активне використання інтеграційних механізмів в інноваційній сфері
	Забезпечення партнерства держави, підприємств, творчих осіб та суспільства

Основними можливими негативними наслідками реалізації інерційно-ринкової стратегії зазначені вчені вважають невисокі темпи економічного зростання, деградацію структури економіки, зменшення науково-технічного та інноваційного потенціалу економіки. В умовах реалізації стратегії інноваційного прориву можливе забезпечення подвоєння ВВП на основі інноваційного оновлення структури економіки та активного використання власного науково-технічного потенціалу.

Сучасні вчені виділяють такі стратегічні напрями інноваційного розвитку національної економіки (табл. 2).

Для України обґрунтування довгострокової стратегії інноваційного розвитку пов'язане зі значними проблемами, які потребують вирішення. Автори [9, с. 32] наполягають на необхідності реалізації стратегії технологічного прориву (ендогенного

розвитку) в економіці для забезпечення економічного зростання на основі конкурентних переваг, механізму ринкової конкуренції, підприємницької ініціативи та державної підтримки інноваційного розвитку.

Таблиця 2 – Стратегії інноваційного розвитку [17, с. 114; 4, с. 18; 1, с. 135; 9, с. 196; 9, с. 202; 5, с. 29; 20, с. 34]

Вид інноваційної стратегії	Сутність стратегії інноваційного розвитку	Країни, в яких реалізується стратегія
Стратегія перенесення, або стратегія «переслідування», копіювання продукції	Використання наявного зарубіжного науково-технічного потенціалу через закупівлю ліцензій на високоефективні технології для освоєння випуску конкурентоспроможної продукції, що вже виробляється в розвинутих країнах	Японія
Стратегія запозичення, або стратегія лідерних технологій	Використання власного науково-технічного потенціалу на основі нагромадження основного капіталу для виробництва наукоємної продукції високорозвинених держав світу, формування попиту на неї і виходу на нові ринки	Країни Південно-Східної Азії
Стратегія нарощування, або інноваційно-проривна стратегія	Використання власного науково-технічного потенціалу, створення принципово нових видів продукції, що випереджають сучасні зразки на одне-два покоління, досягнення інтеграції фундаментальної та прикладної науки	США, країни Західної Європи

Основним програмним документом, яким визначено основні етапи переходу до інноваційного розвитку економіки країни та її регіонів, є «Стратегія економічного і соціального розвитку України (2004-2015 рр.): шляхом європейської інтеграції» [17, с. 44]. В умовах становлення інноваційної моделі розвитку наголошується на необхідності реалізації стратегії випереджального розвитку, яка могла б забезпечити щорічні темпи зростання ВВП в Україні в 1,5-2 рази вищі, ніж загалом у країнах ЄС. Задовільними ознаками цього процесу є отримання відпрацьованих на практиці технологій, відповідного світовим стандартам контролю якості, великих маркетингових переваг, можливостей для створення спільних підприємств за принципом стратегічних технологічних альянсів, додаткових кредитів на технологічне переоснащення [3, с. 49]. Як зазначено в [17, с. 114-115], реалізація стратегій перенесення та запозичення несе такі загрози для національної економіки:

- відсутність значних фінансових ресурсів на купівлю ліцензій посилює залежність від зовнішніх джерел фінансування;
- надходження до країни шляхом трансферу морально застарілих технологій.

Зазначені стратегії є прийнятними лише щодо таких сфер діяльності, де відсутні наукові надбання, але є висококваліфікований виробничий потенціал, що дозволить створити спільні підприємства з поступовим нарощуванням експорту високотехнологічної продукції (виробництво побутової техніки, двигуно-, автомобілебудування, обробна, аерокосмічна, суднобудівна промисловість, хімічне, важке та енергетичне машинобудування, індустрія інформаційних технологій, інші наукоємні виробництва).

На думку розробників Стратегії [17, с. 114-115], домінуючим для України повинен стати напрям розвитку, який базується на використанні стратегії нарощування інноваційного потенціалу на визначених державою пріоритетних напрямках науково-технічного прогресу. У роботі [8, с. 156] зазначено, що стабільне економічне зростання

Розділ 4 Проблеми управління інноваційним розвитком

здатна забезпечити стратегія інноваційного розвитку, орієнтована на стимулювання попиту на науково-технічні розробки з боку споживачів інноваційної продукції, насамперед підприємницького сектору. Заходи щодо заохочення інноваційної підприємницької діяльності сприяють зростанню сукупного попиту на інноваційні продукти, у тому числі обладнання і технології, що сприятиме дифузії інновацій, підтримуватиме активну динаміку розвитку наукоємних галузей, активізуватиме процес комерціалізації результатів НДДКР.

На основі критичного аналізу підходів до класифікації стратегій інноваційного розвитку визначено, що як класифікаційні ознаки можна виділити: роль держави та приватного сектору економіки щодо ініціювання інновацій, масштаби охоплення інноваційними процесами, співвідношення фундаментальних та прикладних досліджень і розробок, тип економічного зростання, вид інновацій, які впроваджуються з метою забезпечення інноваційного розвитку економіки (табл. 3).

Таблиця 3 – Класифікація стратегій інноваційного розвитку економіки,
(складено автором на основі [12, с. 117; 11, с. 10; 2, с. 29])

Критерії класифікації	Стратегія інноваційного розвитку	Характеристика стратегії
За каталізатором розвитку	Дифузія інновацій	Формування ланцюга наука-техніка-виробництво з ініціативи суб'єктів мікро- (фірми, навчально-наукові заклади) та мезорівня (спілки підприємців, банкірів) економіки
	Державна підтримка інноваційних форм	Державна підтримка національних інноваційних інститутів і виходу національної наукоємної продукції на світові ринки
За масштабом охоплення	Локальне інноваційне середовище	Концентрація на певній території наукового, освітнього, виробничого та фінансового потенціалу (технополіси, інкубатори, технопарки)
	Міжгалузеві науково-технічні комплекси, кластери	Взаємодія відносно локальних інноваційних зон у національних масштабах
	Міжнародне інноваційно-технологічне співробітництво	Інтеграція та науково-виробнича кооперація на міжнародному рівні
За походженням інноваційних ідей	Товарне клонування, або стратегія перенесення, форсованого (імітаційного) інноваційного розвитку	Опанування виробництва наукоємної продукції, що випускається в постіндустріальних країнах і перебуває у фазі зрілості життєвого циклу товару, розвиток шляхом придбання патентів на винаходи та реалізацію прикладних досліджень для комерціалізації піонерної інновації
	Ліцензійне копіювання або стратегія запозичення	Використання зарубіжного науково-технічного потенціалу через ліцензійний механізм
	Саморозвиток, або стратегія нарощування, піонерного інноваційного розвитку	Розбудова і використання національного науково-технічного потенціалу на основі власних зусиль, розроблення та впровадження базисних інновацій на основі власних фундаментальних досліджень
За типом інноваційного процесу	Стратегія наздоганяючого розвитку	Домінування інновацій, спрямованих на вдосконалення наявних та запозичених ззовні технологій (пасивна стратегія)
	Стратегія випереджального розвитку	Орієнтація на власні радикально нові технології, піонерні інновації з метою досягнення світової першості (активна стратегія)
За пріоритетами розвитку	Стратегія стійкого (збалансованого) інноваційного розвитку	Забезпечення збалансованого розвитку всіх галузей та регіонів національної економіки
	Стратегія локальної переваги	Концентрація зусиль на окремих напрямках інноваційної діяльності

Стратегія інноваційного розвитку залежно від ініціатора нововведень визначається домінуючою роллю окремих економічних суб'єктів на макrorівні або державною підтримкою інноваційних процесів.

За масштабом охоплення інноваційними процесами національної економіки доцільно виділяти локальні інноваційні перетворення в межах окремих представників інноваційної інфраструктури, відносно локальних інноваційних зон або на міжнародному рівні. За джерелами походження інноваційних ідей можливе освоєння виробництва вже існуючої наукоємної продукції, використання зарубіжних інновацій шляхом запозичення ідей та технологій, використання власного науково-технічного потенціалу. За типом інноваційного процесу інноваційна стратегія може бути спрямована на вдосконалення наявних та запозичених технологій або на розроблення та впровадження власних радикальних інновацій. Залежно від пріоритетів розвитку інноваційна стратегія може передбачати реалізацію базисних і прикладних інновацій в окремих галузях національної економіки або охоплення інноваційними процесами всіх сфер національної економіки.

Таким чином, представлена систематизація стратегій інноваційного розвитку враховує різноманітні аспекти функціонування інноваційної сфери і дає можливість ідентифікувати стратегічні напрями інноваційного розвитку національної економіки.

В Україні відносини в інноваційній сфері регламентуються сукупністю відповідних нормативно-правових актів правотворчої діяльності компетентних державних органів. «Стратегія економічного та соціального розвитку України «Шляхом європейської інтеграції» на 2004-2015 роки» від 28.04.2004 № 493/2004 [17] була підготовлена у відповідності до розпоряджень Президента України від 21.12.2001 №372/2001-рп та від 8.11.2002 №385/2002-рп. Цим документом окреслена стратегія утвердження інноваційної моделі розвитку, визначені основні напрями становлення інноваційної економіки та її стратегічні орієнтири. Автори стратегії як основні науково-технологічні пріоритети запропонували такі напрями: ресурсозберігаючі технології, нові матеріали та види продукції, біотехнології, ракетно-космічні та авіакосмічні технології, технології оборонно-промислового комплексу.

Спираючись на світову практику, вказано на необхідності в кожному пріоритетному напрямі технологічного розвитку визначити сукупність критичних технологій, механізми їхнього фінансування та обов'язкового врахування під час розроблення й уточнення прогнозу і програм соціально-економічного розвитку, програм діяльності Кабінету Міністрів. Це значно звужує їхній перелік порівняно із Законом України «Про пріоритетні напрями інноваційної діяльності в Україні» та дозволяє уникнути розпорошення коштів, їхньої концентрації на найрезультативніших напрямках. Однак завдання визначених етапів на сьогоднішній момент не виконані і економіка України розвивається за песимістичним сценарієм в умовах уповільнення темпів нагромадження внутрішніх фінансових ресурсів і неефективного використання інвестицій для технологічного оновлення виробництва, зростання внутрішнього та зовнішнього державного боргу, інфляції та призупинення зростання реальних доходів економічних агентів [17, с.79].

Для подолання цих проблем у період 2007-2009 рр. у рамках державного стратегічного планування різними суб'єктами національної економіки були розроблені проекти стратегій інноваційного розвитку України на довгострокову перспективу, порівняльна характеристика яких у частині обґрунтування ролі інноваційної сфери наведена в табл. 4.

Таблиця 4 – Проекти стратегій економічного розвитку в контексті забезпечення інноваційного розвитку України

Назва стратегії	Розробник	Сутність	Статус документа
Національна стратегія розвитку «Україна 2015» [21]	Громадсько-політичне об'єднання «Український форум», 2007 р.	Науково-технологічна та інноваційна політика розглядається як один із інструментів забезпечення економічного розвитку за умови формування дієвої державної інноваційної стратегії	-
Стратегія економічного розвитку України до 2020 року: стратегія національної модернізації [16]	Міністерство економіки України, 2009 р.	Інноваційна система розглядається як окрема частина економіки, розвиток якої забезпечить утвердження інноваційної моделі розвитку	Є складовою Стратегії інноваційного розвитку України на 2010-2020 роки
Стратегія інноваційного розвитку України на 2009-2018 роки та на період до 2039 року [18]	Державне агентство України з інвестицій та розвитку, 2009 р.	Інноваційна сфера є міждисциплінарною сферою, яка опікується повним життєвим циклом конкурентоспроможного товару та стосується всіх сфер людського буття та діяльності. Головним пріоритетом розвитку є творча людина	Ключові положення ввійшли до Стратегії інноваційного розвитку України на 2010-2020 роки
Стратегія інноваційного розвитку України на 2010-2020 роки в умовах глобалізаційних викликів [19]	Комітет з питань науки та освіти Верховної Ради України, 2009 р.	Здійснена оцінка інновативності економіки, окреслені основні виклики, які формують довгострокові зовнішні та внутрішні передумови перспективного розвитку економіки, визначено напрями, механізми та конкретні заходи щодо практичного впровадження стратегії	Проведені парламентські слухання, за результатами яких схвалено проект Стратегії

Тільки проект «Стратегії інноваційного розвитку України на 2010-2020 роки в умовах глобалізаційних викликів» Постановою Верховної Ради України «Про Рекомендації парламентських слухань на тему: «Стратегія інноваційного розвитку України на 2010-2020 роки в умовах глобалізаційних викликів» від 21.10.2010 № 2632-VI був схвалений із урахуванням усіх зауважень і пропозицій і внесений на розгляд Верховної Ради для прийняття як закону [13]. Програмою економічних реформ на 2010-2014 рр. «Заможне суспільство, конкурентоспроможна економіка, ефективна держава» [15] окреслені основні проблеми розвитку науково-технічної та інноваційної сфери, визначені причини їхнього виникнення та запропоновані заходи підтримки інноваційного розвитку країни та її регіонів.

У грудні 2010 р. закінчився термін дії Програми інвестиційної діяльності на 2002-2010 рр., тому 29 вересня 2010 р. Кабінет Міністрів України схвалив розроблену Державним агентством України з інвестицій та розвитку Концепцію Державної цільової економічної програми розвитку інвестиційної діяльності на 2012-2015 рр. [14].

Одним із напрямів розбудови системи державного інвестування є надання державної фінансової підтримки інвестиційним проектам, спрямованим на розвиток експортоорієнтованого та імпортозамінного виробництва, високотехнологічної конкурентоспроможної продукції, розвиток інфраструктурних і базових секторів економіки, об'єктів електроенергетики, які виробляють електричну енергію з

використанням альтернативних джерел енергії.

Для забезпечення розвитку інвестиційного ринку та інвестиційної інфраструктури в Програмі запропоновано створити умови для ефективного функціонування інноваційних фінансово-кредитних установ та інвестиційних підприємств, становлення та розвитку індустрії прямого інвестування та венчурного капіталу для залучення інвестицій на міжнародних ринках капіталу, а також забезпечити розвиток ринку цінних паперів.

Важливими складовими Програми є також забезпечення підвищення ефективності та посилення прозорості функціонування механізмів державно-приватного партнерства, а також налагодження на державних підприємствах (крім казенних) внутрішньогосподарських відносин, які сприятимуть створенню різноманітних організаційних форм господарювання ринкового типу та залученню недержавних інвестицій, у тому числі і в інноваційну сферу.

У 2011 р. почалася реалізація Інвестиційної реформи України, основною метою якої є активне залучення прямих іноземних інвестицій в економіку України, формування позитивного інвестиційного іміджу України у світі, а також позиціонування України як фінансового, політичного та бізнес центру в Східній Європі. Основна функція реалізації Інвестиційної реформи була покладена на Державне агентство з інвестицій та управління національними проектами України (Держінвестпроект).

Основними суб'єктами інституційного забезпечення інвестиційної та інноваційної діяльності Указом Президента України від 09.12.2010 № 1085/2010 «Про оптимізацію системи центральних органів виконавчої влади» визначені [6]:

– Міністерство економічного розвитку і торгівлі України внаслідок реорганізації Міністерства економіки України;

– Міністерство освіти і науки, молоді та спорту України внаслідок реорганізації Міністерства освіти і науки України, Міністерства України у справах сім'ї, молоді та спорту, яке є головним органом у системі центральних органів виконавчої влади з формування та забезпечення реалізації державної політики, зокрема у сфері інновацій та інформатизації;

– Державне агентство з інвестицій та управління національними проектами шляхом реорганізації Державного агентства України з інвестицій та розвитку і Державного агентства України з управління національними проектами;

– Державне агентство екологічних інвестицій України внаслідок реорганізації Національного агентства екологічних інвестицій України, координація роботи якого здійснюється через міністра екології та природних ресурсів України;

– Державне агентство з питань науки, інновацій та інформатизації України, координація діяльності якого здійснюється через міністра освіти і науки, молоді та спорту України, яке здійснює реалізацію державної політики у сфері наукової, науково-технічної та інноваційної діяльності, інформатизації, формування і використання національних електронних інформаційних ресурсів, створення умов для розвитку інформаційного суспільства.

До інших державних установ, що мають повноваження у сфері інвестиційної та інноваційної діяльності, належать:

– регіональні центри з інвестицій та розвитку – утворені як регіональні центри інноваційного розвитку за пропозицією Держінвестицій згідно з розпорядженням Кабінету Міністрів України від 03.05.2007 № 255-р «Питання утворення регіональних центрів інноваційного розвитку» і перейменовані відповідно до розпорядження

Кабінету Міністрів України від 30.06.2010 № 1289-р «Про перейменування регіональних центрів інноваційного розвитку». Мережа регіональних центрів з інвестицій та розвитку створена для організації взаємодії науково-дослідних, інвестиційних підприємств, установ та організацій, органів державної влади щодо інвестиційного розвитку економіки, упровадження інвестицій у галузях економіки України, сприяння просуванню українських технологій та винаходів на світовому ринку. Мережа складається з 27 регіональних центрів, координатором яких є Міжрегіональний центр з інвестицій та розвитку;

– Науково-дослідний інститут правового забезпечення інноваційного розвитку, утворений відповідно до постанови Кабінету Міністрів України від 02.03.2010 № 217, що входить до складу Академії правових наук України;

- Державний департамент інтелектуальної власності;
- ДП «Український інститут науково-технічної та економічної інформації»;
- ДП «Український державний центр науково-технічної та інноваційної експертизи»;
- регіональні центри науково-технічної інформації;
- Державна інноваційна фінансово-кредитна установа;
- Державна інвестиційна компанія.

Висновки. Таким чином, система інституційного забезпечення інвестиційної та інноваційної діяльності в цілому створює сприятливі умови для реалізації інноваційної стратегії розвитку національної економіки. Однак моніторинг результатів інноваційної діяльності свідчить про негативні тенденції в інноваційній сфері. Так, спостерігається тенденція щорічного зниження кількості наукових організацій та чисельності кадрів, що займаються науково-технічною діяльністю. Обсяг фінансування наукової сфери України за рахунок усіх джерел у 2011 р. становив 9591,3 млн грн, за рахунок державного бюджету – 3887,4 млн грн, що на 5 % більше порівняно з 2010 р., однак частка коштів держбюджету в загальному обсязі фінансування в 2011 р. становила 40,5 %, тобто зменшилася порівняно з 2010 р. на 0,9 в.п. Наукоємність ВВП (видатки на науку за всіма джерелами у відсотках до ВВП) у 2011 р. становила 0,73 %, за рахунок коштів державного бюджету – 0,3 %, що відповідно на 0,09 в.п та 0,04 в.п нижче порівняно з попереднім періодом [6]. За останні роки не було реалізовано заходів у рамках інноваційної політики щодо поліпшення бізнес-середовища, стимулювання компаній до інновацій, розвитку різних інструментів підтримки технологічної модернізації, однак за наявності окремих поліпшень, зберігається фрагментарність і нестійкість загального прогресу в даній сфері. До ключових проблем у формуванні й реалізації державної інноваційної політики в Україні належать такі [22, с. 24]:

- недостатня якість бізнес-середовища, збереження нерозвиненості умов для справедливої конкуренції на ринках, а також за одержання державної підтримки;
- збереження значних бар'єрів для поширення в економіці нових технологій, обумовлених відсутністю державної технологічної політики й неефективним галузевим регулюванням, включаючи процедури сертифікації, митне і податкове адміністрування;
- недостатність зусиль регіональної й місцевої влади щодо поліпшення умов для інноваційної діяльності;
- взаємодія бізнесу й держави у формуванні й реалізації інноваційної політики поки що не має регулярного характеру, не забезпечує збалансованого вираження

інтересів різних інноваційно-активних підприємств, особливо в нових секторах, що формуються;

– недостатня ефективність інструментів державної підтримки інновацій: обмежена гнучкість, нерозвиненість механізмів розподілу ризиків між державою й бізнесом, слабка орієнтованість на стимулювання зв'язків між різними учасниками інноваційних процесів, на формування й розвиток науково-виробничих та технологічних партнерств.

Усе це зумовлює необхідність розроблення інноваційної стратегії розвитку національної економіки, спрямованої на створення нового типу інноваційної системи, що здатна забезпечити конкурентоспроможність вітчизняних підприємств на основі використання вітчизняного науково-технологічного потенціалу в напрямі сприяння якісному економічному зростанню.

Подальші дослідження будуть концентруватися на розробці підходів до формування дієвого механізму реалізації стратегії інноваційного розвитку національної економіки.

1. Антонюк Л.Л. Інновації: теорія, механізм розробки та комерціалізації : монографія / Л.Л. Антонюк. – К. : КНЕУ, 2003. – 394 с.
2. Возняк Г.В. Інноваційна діяльність промислових підприємств та способи її фінансування в Україні : монографія / Г.В. Возняк, А.Я. Кузнєцова. – К. : УБС НБУ, 2007. – 183 с.
3. Геєць В.М. Стратегічні виклики XXI століття суспільству та економіці України / В.М. Геєць // Інноваційно-технологічний розвиток економіки. – К. : Фенікс, 2007. – Т. 2. – 564 с.
4. Горбатенко В.П. Інноваційний розвиток економіки: політико-правові аспекти : монографія / В.П. Горбатенко. – К. : ТОВ «Видавництво «Юридична думка», 2006. – 248 с.
5. Державне управління регіональним розвитком України : монографія / за заг. ред. В.Є. Ворогіна, Я.А. Жаліла. – К. : НІСД, 2010. – 288 с.
6. Довідка щодо стану інституційного забезпечення інвестиційної та інноваційної діяльності в Україні. Державне агентство з питань науки, інновацій та інформатизації України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.dkni.gov.ua>.
7. Європейський вибір. Концептуальні засади стратегії економічного та соціального розвитку України на 2002-2011 рр. Послання Президента України до Верховної Ради від 23.02.2000 № 276а/2000 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>.
8. Зянько В.В. Інноваційне підприємництво: сутність, механізми і форми розвитку / В.В. Зянько. – Вінниця : УНІВЕРСУМ, 2008. – 397 с.
9. Інноваційна стратегія українських реформ / А.С. Гальчинський, В.М. Геєць, А.К. Кінах, В.П. Семиноженко. – К. : Знання України, 2002. – 336 с.
10. Кузык Б.Н. Россия-2050: стратегия инновационного прорыва / Б.Н. Кузык, Ю.В. Яковец. – М. : ЗАО «Издательство «Экономика», 2004. – 632 с.
11. Новікова І.В. Характеристика джерел фінансування інноваційної діяльності підприємств / І.В. Новікова // Проблеми науки. – 2001. – № 2. – С. 8-16.
12. Онишко С.В. Фінансове забезпечення інноваційного розвитку : монографія / С.В. Онишко. – Ірпінь. : Національна академія ДПС України, 2004. – 434 с.
13. Про Рекомендації парламентських слухань на тему «Стратегія інноваційного розвитку України на 2010-2020 роки в умовах глобалізаційних викликів» // Постанова Верховної Ради України від 21.10.2010 №2632-VI [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>.
14. Про схвалення Концепції Державної цільової економічної програми розвитку інвестиційної діяльності на 2011-2015 роки // Розпорядження Кабінету Міністрів України від 29.09.2010 № 1900-р [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>.
15. Програма економічних реформ на 2010-2014 роки «Заможне суспільство, конкурентоспроможна економіка, ефективна держава» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.president.gov.ua/content/ker-program.html>.

Розділ 4 Проблеми управління інноваційним розвитком

---

16. Стратегія економічного розвитку України до 2020 року: стратегія національної модернізації. Міністерство економіки України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://me.kmu.gov.ua/>.

17. Стратегія економічного та соціального розвитку України «Шляхом європейської інтеграції» на 2004-2015 роки від 28.04.2004 №493/2004 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>.

18. Стратегія інноваційного розвитку України на 2009-2018 роки та на період до 2039 року. Державне агентство України з інвестицій та розвитку [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.in.gov.ua/>.

19. Стратегія інноваційного розвитку України на 2010-2020 рр. в умовах глобалізаційних викликів [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.pir.dp.ua/uploads/StrategizInnovRazvitiya.

20. Україна-2015: національна стратегія розвитку [Електронний ресурс]. – Київ, 2007. – Режим доступу: <http://dipcorpus.at.ua/news/2008-01-15-257>.

21. Україна-2015: національна стратегія розвитку [Електронний ресурс]. – Київ, 2007. – Режим доступу: <http://dipcorpus.at.ua/news/2008-01-15-257>.

22. Федулова Л. Концептуальні модель інноваційної стратегії України / Л. Федулова // Економіка і прогнозування. – 2012. – № 1. – С. 87-100.

Т.Н. Куценко

Теоретические основы формирования стратегии инновационного развития в контексте интенсификации инновационных процессов

Раскрыта сущность стратегии инновационного развития с учетом обобщения существующих теоретических подходов и концепций развития инновационной деятельности, очерчены основные ее характеристики. На основе системного анализа предложены подходы к классификации стратегий инновационного развития.

Ключевые слова: инновация, инновационное развитие, стратегия инновационного развития, инновационная модель, стратегические направления.

T.N. Kutsenko

The theoretical bases of innovation development strategy in the movement of innovative processes intensification

The essence of innovation economic development strategy was defined in accordance with generalization of existing theoretical approaches and innovation activity development concept. Its main characteristic features have been outlined. The approaches to the classification of innovation development strategies have been suggested on the bases of system analysis.

Keywords: innovation, innovative development, strategy of innovative development, innovative model, strategic directions.

Отримано 26.10.2012 р.